

### Список використаних джерел

1. Вербицький В. Провідні ідеї педагогіки А. С. Макаренка в сучасній системі виховання / В. Вербицький // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 4. – С. 112–114.
2. Карпенчук С. Г. Педагогічна технологія А. С. Макаренка і сучасність : [монографія] / С. Г. Карпенчук. – Рівне : РДГУ, 2001. – 351 с.
3. Макаренко А.С. О воспитании / Антон Семенович Макаренко. Избр.пед. произв. – М., 1955. – 319 с.
4. Степаненко М., Бойко А. Педагогічна концепція А.С. Макаренка і сучасність // М.Степаненко, А.Бойко. – Рідна школа. - №1–2 (січень–лютий) 2013. – С. 23-29.

**УДК 37.016:81-056.264**

**Барна Христина Василівна,**

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

**Волошин Надія Петрівна,**

старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

Мукачівський державний університет

### **ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ**

У дітей із ПМР комунікативні уміння і навички у достатньому обсязі і якості спонтанно не утворюються, і процес їх формування відбувається у більш пізні строки, а дефіцит мовних засобів на подовжений час не дозволяє цим дошкільникам активно включатися у мовленнєве спілкування.

Отже, головним завданням спеціального навчання діалогічного мовлення є оволодіння дітьми навичками мовленнєвого спілкування. Це передбачає розвиток у них розуміння мовлення оточення, накопичення мовних засобів, засвоєння різних форм спілкування.

Діалог – складна форма соціальної взаємодії. Участь у діалозі потребує складних умінь:

- власно мовленнєві уміння (вступати у спілкування, підтримувати і завершувати спілкування; говорити виразно і в нормальному темпі, користуватися інтонацією діалогу);

- уміння мовленнєвого етикету (звернення, знайомство, привітання, запрошення, прохання, згода і відмова, вибачення тощо);

- уміння спілкуватися у парі, в групі з 3-5 осіб, у колективі;

- уміння спілкуватися для планування сумісних дій, досягнення результатів та їх обговорення;

- невербальні уміння - доречне використання міміки та жестів.

Основною метою роботи з формування і розвитку початкових форм діалогічного мовлення є формування умінь, необхідних для спілкування. Це

здійснюється шляхом поступового переходу від ситуативної до контекстної форми мовлення, тобто розвиток спілкування відбувається у відповідності із загально-психологічними закономірностями розвитку мовлення дітей у нормі.

Корекційну роботу розпочинають із розвитку сприйняття дітьми мовлення оточуючих, що здійснюється в процесі практичної діяльності дітей. Використовують усі режимні моменти, ігри, заняття, спостереження, екскурсії. Важливим завданням педагога на початковому етапі є викликати у дітей мовленнєву активність: чи це звуконаслідування, чи слово, чи словосполучення. Але поступово потрібно відмовлятися від звуконаслідувань і вчити дітей правильно називати предмети.

З появою активного мовлення у дітей застосовують такий прийом, як питання - відповідь. Спочатку використовують відображене мовлення дітей, коли педагог називає предмет (ознаку, дію), потім задає питання про його назву. Наступна форма мовлення - самостійні, поки що однослівні відповіді, які у поєднанні із запитаннями за змістовною єдністю можна розглядати як відповіді повним реченням. Найбільш доступні і актуальні для розвитку мовленнєвого спілкування дітей, такі групи питань: Хто це? Що це? Який предмет? Що робить предмет?

Для розвитку мовленнєвого спілкування необхідно сформувати у дітей навички користування спонукальною формою мовлення, яка поступово ускладнюється. Спочатку навчають виражати своє прохання, або речення одним словом: дай, допоможи, пішли тощо; потім словосполученням: дай ляльку, дай ложку, пішли гуляти тощо, і нарешті, реченням. Самостійні висловлювання спонукального характеру виникають у дітей під час звернення як запрошення до сумісної гри, у проханні допомогти тощо.

Коли діти навчаються давати відповіді на запитання і самостійно запитувати, в роботі застосовують коротенькі діалоги описового, або сюжетного характеру (робота за картинкою, сюжетно-рольова гра з лялькою). У процесі навчання починають застосовувати питання пошукового характеру: Навіщо? Чому? Чим схожі? І також включають їх у діалог.

Під час діалогу відбувається найбільш повний розвиток самостійного мовлення дітей. Діти шукають відповіді на поставлені питання, вирішують пізнавальні завдання. З метою формування вербально- комунікативних умінь на початкових етапах застосовують такий прийом, як моделювання різноманітних ситуацій ігрового сюжетно- рольового спрямування.

Найбільшим досягненням першого етапу навчання є поява у дітей мовленнєвої активності і бажання говорити. Діти під час спілкування починають активно користуватися мовленням, з бажанням відповідають на питання педагога під час заняття, за власного ініціативою вступають до спілкування з дорослим і один з одним. Основні синтаксичні конструкції, якими користуються діти, - слово-речення, словосполучення, проста поширена фраза.

У подальшому дітей навчають цілеспрямованої розмови з певної теми, тобто бесіди. Бесіду використовують тоді, коли діти володіють вже фразовим

мовленням. Під час бесіди дитина повинна пригадувати, аналізувати, порівнювати, висловлювати судження, робити умовиводи, а отже - мислити. Разом із мисленням розвивається і мовлення. Формуються діалогічні та монологічні форми зв'язного мовлення.

#### **Список використаних джерел**

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш – К. : Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Логопедія.: Підручник, друге видання перероблене та доповнене. / За ред. М.К. Шеремет. – К. : Видавничий Дім «Слово». – 2010. – 672 с.
3. Логопедия / Под ред. Л.С. Волковой, С. Н. Шаховской. – М.,1998.
4. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 288 с.
5. Пахомова Н. Мовленнєва готовність дітей дошкільного віку з тяжкими вадами мовлення // Дефектологія. – 2005. - № 3 – С. 48-50.

**УДК 159.922.63-053.9:316.6**

**Барчій Магдалина Степанівна,**  
старший викладач кафедри психології,  
**Левицька Крістіна Володимирівна,**  
бакалавр спеціальності «Психологія»,  
Мукачівський державний університет

### **ДО ПРОБЛЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ**

Сьогоднішня демографічна ситуація в Україні та світі набуває тенденції до збільшення відсотка людей похилого віку. Особливістю ситуації, що склалася у нашій країні, є те, що з настанням старості та виходом на пенсію значно знижується рівень життя значної кількості представників даної категорії. Особливе місце у віковій психології та геронтопсихології займає проблема розвитку ціннісної сфери особи у похилому віці, адже ціннісні орієнтації, як зазначав ще В. Франкл, є стрижнем особистості, а ціннісно-смилова сфера - її базовою підструктурою. Як складові індивідуального досвіду людини, ціннісні орієнтації у пізньому віці або набувають особистісного значення і виступають як опора життєдіяльності, або утруднюють адаптацію до нових соціальних умов [1].

Запитання ціннісних орієнтацій, факторів, що впливають на їх формування, соціально-психологічну специфіку розвитку особистості широко розроблялися різними авторами (В.А. Ядов, Е. Фромм, А.І. Донцов, Д.А. Леонт'єв, Г.М. Андреева, Є.П. Белінська, О.А. Тихомандрицькая, Д.О. Єрохін та ін.). При цьому слід відзначити відсутність одноставності у визначенні поняття цінностей, ціннісних орієнтацій, типології цінностей.

У сучасній науці поняття цінності не є однозначним. Існують різні погляди на дану проблематику, так само як і різні трактування самого поняття.



# МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: [www.msu.edu.ua](http://www.msu.edu.ua)

E-mail: [info@msu.edu.ua](mailto:info@msu.edu.ua), [pr@mail.msu.edu.ua](mailto:pr@mail.msu.edu.ua)

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>